

aarhustheater.dk

| VERDENS ENDE |
af Astrid Saalbach

| STUDIO |
04.11. - 03.12.05 |

NORDISK DRAMATIKERPRIS 2004

Isenesættelse
Kamilla Bach Mortensen

Scenografi
Nicolaj Spangaa

Lysdesign
Jesper Uglsoe

Lyddesign
Andreas A. Carlsen

ET SJÆLELIGT JETLAG...

Xenia
Dorthe Hansen Carlsen

Den Unge Mand
Christian Hetland Jepsen

Kaa
Lars Hoy

Do

STEWARDESSE PÅ AFVEJE

Interview med forestillingens instruktør

Kamilla Bach Mortensen.

Af Tom Rahbek

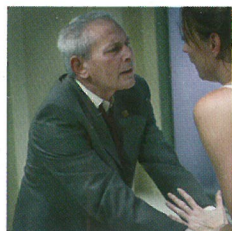
Hvilke temaer er for dig de centrale i Verdens ende?

Der er jo ret mange, har du et hovedtema?

Jeg synes *Verdens ende* indeholder så meget om det at være menneske i dag. Temaer som fremmedgjorthed, fællesskab, vores jagt på ungdom og den måde, vi har valgt at leve vores liv på. Verdens ende viser en verden, hvor mennesker er blevet ligeglade med hinanden, ligeglade med fremtiden og fortiden, hvor det kun handler om én selv og ens egen plads i verden og at holde fast på den plads. Det, synes jeg, er uhyggeligt.

Et stort tema for mig er, at folk holder op med at tage ansvar for det fælles samfund. Xenia har levet sit liv i en form for egoistisk projekt. Hun har bare passet sit eget liv. Og så, pludselig, når hun kommer i overgangsalderen, bliver hun konfronteret med nogle ting i "den virkelige verden", som hun har fejlet ind under gulvtæppet og ikke har villet se i øjnene.

Jeg kan sagtens se mig selv i Xenias dilemma om femten år. Jeg tænker da også tit, at nu skal jeg til at tage ansvar politisk eller til at gøre nogle flere ting. Men det bliver først i morgen. Og så bliver det i morgen, i morgen, i morgen. Og lige pludselig så er det i morgen, og så er jeg 43 år og har ikke taget stilling til noget som helst. Sådan tror jeg, vi er mange, der gør: i morgen går jeg på slankekur, i morgen vil jeg være glad, i morgen gør jeg noget ved det hele. Vi handler for os selv og ud fra egen vinding. Tanken om det kollektive findes ikke rigtig mere. Jo, tanken findes måske, men der er bare ikke nogen af os, der udlever den i praksis. Det synes jeg er vigtigt at fortælle om.

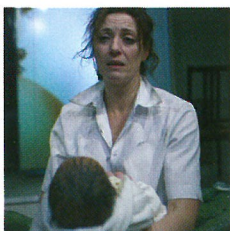
Lars Høy

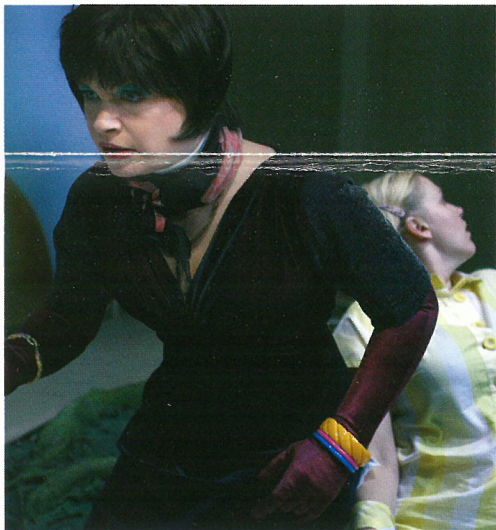
Dortine Hansen Carlsen

Dortine Hansen Carlsen

Dortine Hansen Carlsen

Ida Laub Oksen

Josephine Nørring

Astrid Saalbach

VÆRKER:

Spor i Sandet, hørespil 1981

Bekræftelsen, hørespil 1982

Skyggenes børn, hørespil 1983

En verden der blegner, tv-spil 1984

Månens ansigt, novellesamling 1985

Den usynlige by, skuespil 1986

Dansetimen, skuespil 1986

Den glemte skov, roman 1988

Myung, tv-spil 1989

Miraklernes tid, skuespil 1990

Morgen og aften, skuespil 1993

Fjendens land, roman 1994

Det velsignede barn, skuespil 1996

Aske til aske... støv til støv, skuespil 1998

Den hun er, roman 1999

Det kolde hjerte, skuespil 2002

Verdens ende, skuespil 2004

Fingeren i flammen, roman 2005

PRISER OG LEGATER BL.A.

Nordisk radiospiispris 1983

Statens Kunstfonds 3-årige
arbejdslegat 1985

Kjeld Abel-prisen 1987

Danske Dramatikeres Hæderspris 1995

Holbergmedaljen 1996

Statens Kunstfonds

livsvarige ydelse 1997

Nordisk Dramtikerpris

(Verdens ende) 2004

Reumertpris (Årets Dramatiker) 2004

Kamilla Bach Mortensen

f. 1977,

Afgangselev 2006

fra Statens Teaterskole, instruktørlinjen.

Praktikforestillinger:

Aarhus Teater:

Verdens Ende af Astrid Saalbach 2005

Aalborg Teater

sammen med Petrea Søe

De små synger

- en børneteaterkoncert, 2003

Skoleforestillinger (bl.a.):

En københavner bohemes frie liv,

dramatisk materiale baseret på romanen

Hurra, hurra, hurra – og så det lange

af Camille Blomst, 2005

Fædra af Racine 2005

Forbrugsfesten – et popcornshow, 2004

Elegy for a lady af Arthur Miller, 2004

The Woods af David Mamet, 2003

Christian Hetland - apsen · Dortine Hansen Carlsen

Handler stykket så om at tage ansvar for fællesskabet?

Det er i hvert fald det, der har gjort, at jeg har haft lyst til at lave *Verdens ende*. Det, jeg synes Saalbach er så god til, er at fortælle den menneskelige historie i dialog med samfundet. Jeg synes det er en tekst, hvor man tænker: ”Gud ja, det er jo sådan, vi lever i dag”. På den måde er stykket kritisk i forhold til samfundet. At man skal være individ og klare sig selv. Men faktisk tror jeg, at mennesket er et flokdyr, som er allermest lykkeligt, når det er sammen med andre mennesker.

Når du får en idé til en iscenesættelse, hvordan starter den så. Sker det som tanker eller billeder?

Det betyder meget for mig, om jeg kan mærke historien. Om det er en tekst, der siger mig noget, om jeg har sympati for personerne. Hvis jeg læser en god tekst, begynder jeg at tænke: Hvorfor kan jeg godt lide denne historie, hvad handler den egentlig om? Jeg er meget i dialog med mig selv, formulerer historien for mig selv samtidig med, at jeg tænker i billeder. Én ting er, hvad det handler om på det intellektuelle plan, men en anden ting er, hvad det handler om følelsesmæssigt eller oplevelsmæssigt.

Hvordan har det været at arbejde med en Astrid Saalbach-tekst i forhold til det, altså spillet mellem noget følelsesmæssigt og noget intellektuelt?

Først kredsede jeg meget om de overordnede ting, på drømmen og på mareridtet og på referencer til Dantes *Den Guddommelige Komedie*, *Alice i eventyr-land* og filmen *Abernes Planet*. Jeg fokuserede først på den store historie, men jeg havde det samtidig sådan, at lige meget hvad, så skal denne her tekst ikke laves ’luftigt’. Det, jeg brugte mest tid på, var at finde ind til den enkle historie. At det handler om en kvinde, som kommer i overgangsalderen og skal vænne sig til den overgang i sit liv og acceptere, at tiden og livet bevæger sig fremad, og at der ikke findes noget i eller uden for samfundet, som kan forhindre den proces. Det, synes jeg, er en væsentlig historie. Det var vigtigt for mig at holde fast i teksten. Når man vælger et sprog på den måde, som Astrid Saalbach gør, giver det en bestemt stemning, hvor sproget lægger en stil i sig selv. Hvis man ser på de enkelte situationer, så er hendes replikker faktisk skrevet direkte til talesprog. Det er en fed leg at sidde og undersøge sproget på den måde.

Hvordan opfatter du forholdet mellem komik og tragik i Verdens ende? Er det først og fremmest et sørgeligt stykke?

Jeg synes, det er tragikomisk. Det, der er så fantastisk ved stykket er, at det har begge elementer i sig. Stykket beskriver et livsforløb, Xenias livsforløb, hvor der både er sorger og glæder. Xenia bevæger sig rundt i det her hårde samfund, hvor alle savner kærlighed og samhørighed. Men det opstår bare aldrig rigtig, fordi man hele tiden skal tænke på sin egen overlevelse. Det er sørgeligt. Men samtidig er det humoristisk, fordi det handler om mennesker, og fordi det handler om liv. I det rum mellem, hvordan vi gerne vil være, og hvordan vi er i virkeligheden, synes jeg, der er meget komik. Det er sjovt, fordi man kan genkende det fra sig selv. Jeg kan blive meget rørt over alle de krumspring, som mennesker gør for at opnå helt basale ting som venskab og kærlighed. Vi er hele tiden i konflikt med, hvad vi gør, og hvad vi bør. Det synes jeg er morsomt, og det håber jeg, vi når med stykket – en blanding mellem humor og at man bliver rørt af det.

Er du fortrøstningsfuld på Xenias vegne, når vi forlader hende til sidst?

Ja. Hun har i hvert fald fået nogle bedre redskaber til at klare sig i sit videre liv. Men én ting er, at vi er fortrøstningsfulde for Xenia, som vi har gennemgået en historie sammen med. Jeg vil gerne lægge stykket ud til publikum. For man kan først være rigtig fortrøstningsfuld, når vi alle sammen begynder at

Josephine Nørring · Dorte Hansen Carlsen

handle i forhold til at tage ansvar for fællesskabet og i forhold til os selv. I starten er Xenia yndig og glat, og jeg håber, at hun til sidst er faldet helt fra hinanden. Men at man samtidig kan se, at hun er blevet et stærkere menneske – at hun er blevet mere interessant at se på, fordi hun har en historie. Vi får lov til at følge Xenias rejse, og nu er det så vores egen tur til tage ansvar.

Er det den civilisationskritik, der ligger i stykket, at vi er alt for pæne og udglattende?

Det er sjovt, at vi i vores kultur i dag er blevet sådan, at vi forsøger at undgå konflikter. Der bliver sådan en ligegyldighed. Vi er ligesom blevet så vant til bare at blive kløet lidt på ryggen, og der må ikke være noget, der hiver for meget i os og kræver, at vi tager stilling. Fordybelsen synes jeg, vi mangler. Det, at turde vælge at gå ud af én vej i stedet for at blive ved med at køre rundt i rundkørslen. Jeg synes, det er et meget almengyldigt stykke, og jeg tror, der er mange kvinder, der kan sætte sig i Xenias sted. De biroller, som mændene har, tyr til vold eller misbrug i stedet for at formulere sig. Alle karaktererne har spillet fallit i deres higen efter at finde en plads. Måske virker det lidt grotesk eller absurd, men egentlig er det jo ikke engang så mærkeligt, at Do hænger lodder i sit ansigt for at få det strammet op og bevare ungdommen. Kloning, jagten på at skabe det perfekte menneske, og det perfekte udseende, alle de ting, der sker i vores verden i dag. Det er dét, som Saalbach viser os i dette stykke.

Du bliver færdiguddannet som instruktør fra Statens Teaterskole/her til sommer. Hvorfor valgte du at søge ind på instruktørlinien?

Jeg opdagede, at det at være teaterinstruktør var det eneste, jeg kunne finde ud af. Jeg tror ikke, jeg kunne lede en tøjbutik, men jeg kan godt lede en teaterforestilling. I forhold til at søge ind var det også rent egoistisk. Jeg synes, det er super fedt at sidde i et teaterum. Jeg elsker teaterlys, jeg elsker den måde, man kan fortælle historier på. Man har jo en masse muligheder i teatret. Teatret er ikke bare de spillere, der står på scenen og siger nogle lyde eller ord. Teatret består af lys og af lyd, af scenografi og rum, og dét at bruge rummet i forhold til tilskueren. Teatret er et vigtigt medie, fordi det kan fortælle historier om mennesker i dag og kan sætte vores liv i perspektiv og forklare noget om den verden, vi lever i. Når teater er godt, så inkorporerer det hele oplevelsen af at være menneske.

ASTRID SAALBACH

Astrid Saalbach er født i 1955 og uddannet skuespiller på Statens Teaterskole 1975-78. Hun debuterede i 1981 som dramatiker ved radioteatret med radiospillet *Spor i Sandet*. Efter endnu to radiospil og tv-spillet *En verden der blegner* (1984) debuterede Saalbach som prosaforfatter i 1985 med novellesamlingen *Månens ansigt*, som er genudkommet i foråret 2005 i en udvidet og revideret udgave, og siden som dramatiker for scenen i 1986 med *Den Usynlige By* på Folketeatret. Samme år blev *Dansetimen* uropført på Det Kgl. Teater. Dette stykke kunne man i 1999 igen se iscenesat på Aarhus Teater.

Med trilogien *Morgen og aften* (1993), *Det velsignede barn* (1996) og *Aske til aske ... støv til støv* (1998) har Saalbach markeret sig som en af sin generations betydeligste dramatikere. Hun skrev de første to stykker i trilogien til Aarhus Teater, hvor hun i sæsonerne 1992/93 og 1993/94 var ansat som husdramatiker. Trilogiens sidste stykke blev i sæsonen 1997/98 opført på både Husets Teater og på Aarhus Teater. Også skuespillet *Det kolde hjerte* blev opført på Det Kgl. Teater såvel som på Aarhus Teater i 2001/02

Saalbachs seneste skuespil *Verdens ende* havde urpremiere på Husets Teater i 2004, og Saalbach modtog Reumertprisen for Årets Dramatiker samt Den Nordiske Dramatikerpris 2004 for stykket. Sideløbende med den dramatiske produktion har Saalbach skrevet romanerne *Den glemte skov* (1988), *Fjendens land* (1994) og *Den hun er* (1999). Hendes seneste roman *Fingeren i flammen* er netop udkommet i oktober 2005.

Saalbachs skuespil er blevet opført flere gange i Danmark. De er oversat til mere end ti sprog og spilles ofte i udlandet. Gennem hele sit forfatterskab viser Saalbach sig som en yderst formbevidst dramatiker. Bestandigt afsøges nye former, som er præcist afstemt i forhold til indholdet. Intet synes tilfældigt. Alt har en betydning. Hun skriver med en særlig sproglig præcision i en stilmæssig blanding af nutidsrealisme, symbolsprog og med groteske elementer. Skuespillene er forskellige, men de afspejler alle på hver sin måde det senmoderne samfund, rummer alle et civilisationskritisk perspektiv og peger altid med desperate og påtrængende tegn på undergang – men aldrig uden humor. Stykkerne rummer en fascinerende dobbelthet, idet de på én gang synes sprogligt enkle, realistiske og lette og samtidig rummer et væld af bibetydninger, indikationer og mytisk stof, som giver teksterne tyngde og subtilitet. Universerne er på én gang genkendelige – hjemlige - og fremmede.

Nicolaj Spangaa
f. 1973,
scenograf
Uddannet fra Statens Teaterskole,
scenografilinien 1997-2001
Har senest skabt scenografi til bl.a.
2005 *Meteorologen*,
Instruktør: Lars Knutzon,
Baggård Teatret, Svendborg,
Turné-børneteater.
2005 *Nationens Børn*,
Instruktør: Tue Biering,
Det Kongelige Teater, Turbinehallen.
2004 *Røverne*
af Friedrich Schiller,
Instruktør: Tue Biering,
Det Kongelige Teater, Turbinehallen.
2004 *De smukkeste mennesker*
af Claus Beck-Nielsen,
Instruktør: Claus Beck-Nielsen,
Das Beckværk.
2004 *Kærlighed*
af Flyvende Grise,
Instruktør: Tue Biering,
Kaleidoskop.
2003 *CASANOVA*
af David Greig,
Instruktør: Tue Biering,
Det Kongelige Teater, Turbinehallen.
2003 *FREAK SHOW*.
TV-fundraiser for AIDS fondet,
Glassalen, TIVOLI.

Forestillingsleder
Trine Tue
Sufflør
Hanne Wolff Clausen
Afvikling lyd/lys
Jesper Uglisøe
Kostumeansvarlig
Ingrid Brande
Påklæder
Lise Hauge
Premiere Aarhus
Teater Studio 04.11.05
Forestillingens varighed
ca. 2 timer uden pause
Forlag
Danske Dramatikeres Forbund
Urpremiere
Husets Teater, 2004
Programredaktion
Trine Holm Thomsen
Agnete Krogh
Foto fra afsluttende prøver
Jan Jul
Program layout
Jørn Moesgård as
Tryk
EJ Graphic A/S

 Aarhus Teater
er støttet af
Århus Amt

Vi støtter Aarhus Teater
Hovedsponsorer

 CERES

 Danske Bank

 MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

Skandinavisk
Tobakskompagni

Eventsponsorer

Nykredit

 IT FORUM
SCENARIER

 Lindpro

 A/S Panda VVS

Web sponsorer

 HENRIK BECK
TEATER

 Schindler

www.aarhusteater.dk udvikles
i samarbejde med

 NOVI GULL

